

Sběratelské zprávy HK

č. 141

(podzim 2015)

TENTO VÝTISK SBĚRATELSKÝCH ZPRÁV HK JE BEZPLATNĚ A NEDĚLNĚ PŘÍLOHOU AUKČNÍHO KATALOGU Č. 136 ČNS, Pobočky v Hradci Králové.

Obsah:

1. *Jiří Šretr*: Výroční členská schůze pobočky ČNS v Hradci Králové
2. *Milan Borůvka*: Boj o Germánii - historické připomenutí
3. *Jaroslav Syrový, Ivona Syrová*: Pfennigové mince Friedricha (V.) Falckého z mincovny Heidelberg
4. *Miloš Vaňouch*: Nový typ půlkrejcaru Karla VI. z pražské mincovny
5. *Jiří Müller ml.*: 20 krejcar Marie Terezie 1776 Vídeň (bez závoje!)
6. *Vojtěch Brádle*: Numismatické památky z Bílé věže I. (mince a papírová platidla)
7. *Martin Foukal*: Rakouská psí známka Neideröstarreich 1899 - odchytky

Jiří Šretr

Výroční členská schůze pobočky ČNS v Hradci Králové

Dne 21. března 2015 v souladu s plánem činnosti se konala výroční členská schůze pobočky ČNS v Hradci Králové spojená s volbou nového výboru pobočky.

Po uvítání a seznámením s programem schůze, které provedl jednatel a zastupující předseda pobočky pan Jiří Šretr, uctili přítomní symbolickou minutou ticha památku zemřelého zakládajícího člena a dlouholetého předsedy pobočky pana Zdeňka Netrvala.

Potom následovala zpráva o činnosti za uplynulé období od poslední výroční schůze v roce 2013, kterou přednesl rovněž zastupující předseda. Zmínil se především o organizování členských schůzí a aukcí, o výletech a exkurzích pořádaných pro členy pobočky. Vyzdvihl práci některých členů, kteří se obzvláště zasloužili o poměrně bohatý kulturní program naší pobočky. Ať už to byly vzdělávací a poznávací výlety a exkurze nebo vydávání Sběratelských zpráv, tisk katalogů nebo ražby pamětních medailí.

Následovala zpráva hospodáře pobočky, kterou přednesl pan Milan Borůvka. Zprávu revizní komise poté přednesl její předseda ing. Jaroslav Vobořil. Do diskuze k předneseným zprávám se nikdo nepřihlásil.

Následovaly volby nového výboru pod vedením volební a mandátové komise, kterou vedl JUDr. Petr Šolc a návrhové komise pod vedením pana Václava Mikeše. Výsledky voleb byly vyhlášeny po přestávce. Předsedou pobočky byl zvolen Jiří Šretr, jednatelem Jiří Pípal, hospodářem Milan Borůvka. Poté byli zvoleni tito členové výboru: Faris Awwad, Petr Bárta, ing. Martin Diviš, Martin Foukal, Zdeněk Kvasnička, Václav Mikeš, Zdeněk Nechanický, Ladislav Tomek a MVDr. Miroslav Žurek. Revizní komise bude pracovat v tomto složení: předseda RK ing. Jaroslav Vobořil, členové ing. Jan Kreměnták a ing. Jiří Šimáček. Při hlasování o předsedovi byl 1 hlas proti, při hlasování o revizní komisi se 2 zdrželi hlasování.

Dalším bodem programu byl plán činnosti, který nabízí v souladu s plánem činnosti na pozvánce 21 členských schůzí, z toho 4 s přednáškami, ostatní s malou aukcí. Dále dvě velké aukce a na konec i hodnotící členskou schůzi s malou aukcí plánovanou na 19.3.2016.

Rovněž bude pokračovat vydávání dalších čísel Sběratelských zpráv pod vedením redaktora

Martina Foukala. Je připraven velký poznávací a vzdělávací výlet do Slezska a sever Moravy ve dnech 24.-27.9.2015. Tento výlet opět zajišťuje pan Petr Bárta, který s programem přítomně podrobně seznámil.

Jako další bod schůze byl finanční rozpočet, který přednesl hospodář pobočky pan Milan Borůvka.

Usnesení s poděkováním odstupujícímu výboru pobočky pronesl pan Václav Mikeš, předseda návrhové komise.

Následovala přednáška přednosta numismatického oddělení Národního muzea v Praze pana PhDr. Luboše Polanského na téma „Hradecký nález denárů z roku 1970“, který zároveň vyslovil naději na brzké vydání publikace k této záležitosti.

Na závěr nově zvolený předseda poděkoval přítomným za účast a důvěru, kterou projevíli svou volbou a popřál všem mnoho úspěchů a pevné zdraví.

Milan Borůvka

Boj o Germánii - historické připomenutí

Publius Quinctilius Varus pocházel ze starobylé patricijské rodiny Quinctiliů a byl osobním přítelem Marca Vipsania Agrippy a římského císaře Augusta. Vztahy mezi nimi byly stvrzeny i sňatkem mezi Varem a Augustovou neteří a dcerou Agrippy, Vipsanií Marcellou Agrippinou. Po její smrti si vzal Augustovu praneteř Octavii mladší. Varus rychle postupoval v politické kariéře a svůj „*cursus honorum*“ dokončil velmi brzy. V roce 13 př. Kr. byl společně s Tiberiem zvolen konzulem. V roce 9 nebo 8 př. Kr. byl dosazen na post místodržitele provincie Africa, pak byl přesunut do Sýrie a se čtyřmi legiemi po smrti Heroda Velikého v roce 4 př. Kr. potlačil povstání v Judeji a okupoval Jerusálém, kde nechal ukřižovat více než 2000 židovských rebelů. Po jeho konsulátu v Sýrii se vrátil zpět do Říma.

V letech 10 př. Kr. až 6 po Kr. Tiberius, jeho bratr Drusus, Lucius Domitius Ahenobarbus a Germanicus vedli vojenskou kampaň v Germánii proti místním kmenům, kterých bylo v té době více než 50. Po podrobení nejvýznamnějšího kmene Cherusků byl syn náčelníka Arminius poslán do Říma, kde se mu dostalo nejlepšího vzdělání a vojenského výcviku. Okolo roku 4 př. Kr. byl Arminius jmenován velitelem oddílů bojovníků z řad Cherusků v římských silách v Germánii.

V roce 6 po Kr. byl v Germánii ustanoven mír a Varus byl jmenován prefektem celé Germánie. Tiberius opustil Germánii a jel potlačit vzpouru na Balkáně. Tiberius si vzal sebou osm legií a nechal Varovi k dispozici kompletní tři legie – XVII, XVIII, XIX, dále šest kohort auxilií a tři oddíly jezdeckva. V roce 7 nebo 8 po Kr. se Arminius vrátil zpět do Germánie, aby Varovi pomohl rozšířit římský vliv v Germánii. Arminius se tajně setkal s vůdci germánských kmenů, které dokázal sjednotit proti Římu. Varus nikdy nepodezíval Arminia ze zrady. Dokonce ani v okamžiku, kdy Segestes z kmene Cherusků varoval Vara, co se děje za jeho zády.

Varus se připravoval na přechod legií do Moguntiaka. Varus vpochoďoval Arminiovi od jeho připravené léčky připravené s germánskými kmeny. Teutoburský les byl bažinatý a po častých bouřkách rozbahněný a nedovolil obvyklý pohyb legií. Římané byli napadeni germánskými kmeny a třetí den bojů dokázaly germánské kmeny na hlavu porazit tři římské legie. Varus spáchal sebevraždu a germáni získali standardy všech tří legií, což byla pro legie ta největší potupa. Arminius poslal hlavu Varia králi Marobudovi z kmene Markomanů do Čech, Marobud ji odmítl a poslal do Říma zpět k řádnému pohřbení.

Augustus nemohl pochopit ztrátu tří legií. Údajně chodil po císařském paláci a křičel: "*Quinctili Vare, legiones redde!*" (Quintilie Vare, vrať legie!). Legie XVII, XVIII a XIX nebyly nikdy obnoveny a jejich čísla byla vyřazena, snad z pověstné římské pověřivosti.

Po Augustově smrti Tiberius svým tažením a hlavní vítěznou bitvou, kde římané utrpěli

drtivou porážku. Po bitvě na pláni Idistavise na pravém břehu řeky Vesery v roce 16 po Kr. Řím definitivně ztratil Germánii. Germanicus stáhl všechny jednotky z Germánie. Při cestě zpět našli dvě ze tří legionářských standard, které byly předvedeny při Germanicově triumfu 26. května 17 po Kr.

Bronzová socha „Poražený Verus“ od Wilfrieda Kocha v Haltern am See (Německo) z roku 2003.

V roce 1836, v období silícího německého nacionalismu, byl vybudován památník na místě bitvy u Teutoburského lesa (nedaleko města Detmold). Arminius, kterého si Němci překřtili na Hermanna, tu hrozí mečem novému nepříteli – Francii.

Jaroslav Syrový, Ivona Syrová

Pfennigové mince Friedricha (V.) Falckého z mincovny Heidelberg

Mezi velmi vzácné mince českého krále a falckého kurfiřta Friedricha (V.) Falckého patří mimo jiné i stříbrné 4 pfennigy z let 1621 až 1622 z mincovny v Heidelbergu. Mince jsou tak vzácné, že když Kliment Čermák a Bedřich Skrbek pracovali na svém díle ⁽¹⁾, žádný čtyřpfennig nesehnali, takže ho nemohli vyobrazit. Pouze se na straně 195 I. dílu své publikace zmiňují, že by se tato mince měla nacházet ve sbírce městského muzea ve Frankfurtu nad Mohanem, ale že se jí tam nepodařilo nalézt. Uvádějí proto jen její popis. Další autoři soupisů mincí z uvedeného období (Janovský, Halačka) se již heidelbergským ražbám nevěnovali. Překvapivě ani v německé literatuře soupis těchto ražeb neexistuje, aukční katalogy vesměs uvádějí jen odkazy na předchozí aukce, například na aukci sbírky Memmesheimer ⁽²⁾, sbírky Noss a další. V katalogu UBS ⁽³⁾ je uveden přehled heidelbergských ražeb Fridricha (V.) Falckého ve formě tabulky s udáním nominálu a roku ražby, avšak bez jakéhokoli popisu či vyobrazení mince.

Z různých zdrojů, převážně německých aukcí, se nám podařilo dát dohromady existenci následujících typů a variant.

Na líci je vždy korunovaný český lev, který může být obrácený jak vlevo, tak vpravo. Na rubu je ve štítku falcký znak, nad ním hodnota 4 (pfennigy) a po stranách štítku letopočet. Po stranách číslice 4 mohou, ale i nemusí, být drobné ozdoby (růžice, tečky).

Rok ražby, obraz mince, původ mince, průměr a váha:

1621, lev vpravo obrácený, ČS str. 195, Lanz124/529 obr. 1, *nezjištěno*

1621, lev vlevo obrácený, WAG 73/2275, obr. 2, 15,2-15,3 mm, 0,72 g

1622, lev vpravo obrácený, sb. autor, obr. 3, 15,2-15,5 mm, 0,61 g

1622, lev vlevo obrácený, Memmesh. 2286, UBS 65/200, obr. 4, 15,0-15,2 mm, 0,62 g

Podle literatury ⁽³⁾ má tento 4 pfennig existovat též ve variantě bez letopočtu, obraz mince se nám ale nepodařilo zjistit.

Ještě vzácnější mincí než výše uvedený 4 pfennig je stříbrný jednostranný pfennig bez letopočtu. Ve štítku má třídlínný falcký znak, nad ním písmeno F (Friedrich) a kolem obrazu mince je perlovec. O existenci této mince se ČS ⁽¹⁾ nezmiňuje vůbec, nám se podařilo nalézt jediný exemplář. Byl v aukci banky UBS číslo 65, která se konala 5.9.2006, jako položka 164 s následujícím popisem: Ag, 0,24 g, 12,5 mm (obr. č. 5). Tento pfennig byl ražen ve stejném provedení již za Friedricha IV. a protože nenese letopočet ani bližší určení panovníka, nedá se s jistotou určit, za kterého Friedricha byla ta která mince ražena.

Podle literatury ⁽³⁾ existuje ještě pfennig bez letopočtu, ale jen měděný, ražený koncem vlády Friedricha (V.) Falckého roku 1622. Ani tuto minci se nám však dosud podchytit nepodařilo, proto její obrázek nemůžeme uvést. Má být o váze 0,56 g.

V Československu ani v ČR nám dražba žádné ze zmíněných mincí není známa, i když ji nelze v dávnější minulosti zcela vyloučit.

Ražba heidelberských mincí Friedricha (V.) Falckého skončila v září 1622, kdy došlo k obsazení Heidelbergu císařským vojskem a Friedrich (V.) Falcký emigroval do Nizozemí.

Literatura:

- ¹⁾ Kliment Čermák a Bedřich Skrbek : Mince království českého za panování rodu Habsburského od r. 1526
- ²⁾ Sammlung Memmesheimer – Aukční katalog XXXV, MünzZentrum Albrecht a Hoffmann GmbH, Köln, 19.-20.4.1979
- ³⁾ Aukční katalog UBS č. 65, 5.9.2006, Zürich

Miloš Vaňouch

Nový typ půlkrejcaru Karla VI. z pražské mincovny

Přestože se pražské půlkrejcaru Karla VI. razily s výjimkou roku 1711 v každém roce jeho vlády, nevyskytují se na numismatickém trhu příliš často. Nedávno se mi podařilo získat do sbírky jednostranný typ s letopočtem 1730. V díle I. Halačky, zabývajícím se vládními mincemi raženými v zemích Koruny české v letech 1526-1856, je uvedeno celkem 8 typů jednostranných půlkrejcarů Karla VI. z pražské mincovny. Jednotlivé typy (č. 1843-1848a) jsou rozlišeny dle rozdílných korun nad štítem s českým lvem, dle odlišného umístění letopočtu a také dle provedení tvaru štítu a jeho ozdob a rozdílné orientace lva ve štítě.

Při porovnání níže vyobrazeného půlkrejcaru ročníku 1730 s pérovkami v díle I. Halačky jsem nenašel shodu s žádným z uvedených osmi typů, zaznamenal jsem tyto hlavní rozdíly:

- odlišný tvar ozdob kolem oválného štítu s českým lvem neshodující se s žádným z typů;
- ve zkratce provedený dělený opis se jménem panovníka je vyražen do oblouku podél vnitřní strany obvodového perlovce a nikoliv ve vodorovné rovině jako u ostatních typů s oválným štítem.

Takto provedený opis se doposud vyskytoval pouze u typů se srdcovitým štítem.

Popisovaný kus s letopočtem 1730 má nejbližší k typu Halačka 1846a, kromě zmiňovaných rozdílů v provedení ozdob a odlišném provedení opisu nalezneme rozdíl ještě ve tvaru ocasu českého lva.

Při pátrání po dalších razbách se mi podařilo identifikovat další kusy se stejným provedením obrazu i opisu, ale s odlišnými letopočty:

1728 – aukce Aurea Praha č.22/1295, 6.12.2008 (v aukci uveden jako typ Halačka 1847)

1728 – aukce Nummus Olomouc č.50/1014, 21.2.2015 (v aukci uveden jako typ Halačka 1847)

1731 – aukce Aurea Praha č.50/839, 25.5.2013 (v aukci uveden jako typ Halačka 1848var.)

1731 – aukce Aurea Praha č.52/1106, 7.12.2013 (v aukci uveden jako typ Halačka 1848var.)

Máme tak tedy doloženy ročníky ražby 1728, 1730, 1731 a je velmi pravděpodobné, že tento typ mohl být ražen i s letopočtem 1729. Současně se ukázalo, že ražba typu s oválným štítem pokračovala ještě v roce 1731, kde již I. Halačka uvádí pouze typ se štítem srdcovitým.

Čechy, Karel VI. (1711-1740), mincovna Praha, mincmistr F. Scharff, AR 1/2 krejcar 1730

Av.: V oválném štítě zdobeném po stranách ornamenty stojící český lev zleva, nad štítem královská koruna. Nahoře po stranách koruny dělený opis C: - VI., dole pod štítem dělený letopočet 17-30. Po obvodě perlovec.

Rv.: Hladký.

Průměr 15,6-16,2 mm, hmotnost 0,620 g.

Literatura:

Ivo Halačka: *Vládní mince zemí Koruny české 1526-1856, díl II., Brno 2011*
Ludwig Herinek: *Österreichische Münzprägungen von 1657-1740, Wien 1972*
Aurea Numismatika Praha: *Aukční katalogy 22., 50., 52. aukce*
Sdružení Nummus Olomouc: *Aukční katalog 50. dražba*

Jiří Müller ml.

20 krejcar Marie Terezie 1776 Vídeň (bez závoje!)

V literatuře se objevuje záznam několika vídeňských dvacetníků Marie Terezie po roce 1765 (po ovdovění) bez závoje, což se jeví jako chyborážba. Jsou to ročníky 1766, 1768, 1776 a 1778. V roce 1766 (literatura: Cej, Her, MN, VN) je to jednoznačně přeryté razidlo z 1765, jak správně uvádí Eyp (obr. 1). Rovněž ročník 1768 (Cej, Her, MN, VN) je přeryté razidlo z 1756 (!), jak popisuje Sch a Eyp. Rok 1778 uvádí pouze Miller.

Dvacetník z roku 1776 bez závoje (MN, VN, Eyp) se mi podařilo získat do sbírky (obr. 2) a mohu ho tedy porovnat s originály (obr. 3). Jedná se o falsum, jak již uvádí Cej. Je to velice kvalitní napodobenina, která v dané době dobře sloužila k oklamání spotřebitele. Nebyť trochu setřelého postříbření, tak i dnes zmýlí spoustu sběratelů. Jen proto, že dvacetníky již delší studuji a mám je "v oku", tak mi tato mince byla hned nápadně podezřelá svým rázem. Když pomínu jiný typ mince neodpovídající tomuto roku, jde o ražbu z částečně puncovaných razidel - viz vavřínové lístky, poškozená horní příčka u písmene E, dvojráz u číslice 7 a 20 a pod. Z provedení falsu je vidět, že rytec

obr. č. 1

obr. č. 2

obr. č. 3

obr. č. 4

kolků byl zkušný člověk. Za vzor mu zřejmě sloužila konkrétní mince, u které jen změnil letopočet (zřejmě na dobu výroby). Jinak ji celkem přesně okopíroval - třeba křížení věnců a tvar mašle v líci nebo v rubu tvar ocasu orla a vavříkových či palmových listů. Naopak má jiný tvar čelenky a vlasů na líci nebo na rubu nepřiměřeně velké křížky nad korunami, jiný tvar křížku za letopočtem či chybějící tečka před ním. Také špatně přečetl v opise TYR a napsal TVR. Je pravda, že i na originálních razbách to někdy připomíná úzké V. Prostě jiný rukopis, než má rytec z mincovny. Ovšem vzorová mince byla staršího ročníku, tedy z doby před ovdověním, před 1765. Těchto dvacetníků mám v evidenci poměrně dost, takže mohu tvrdit, že to byl ročník 1765 a to podobná varianta jako je na obr. 4. Shodou okolností mám ve sbírce na porovnání i skutečné lité bronzové falsum tohoto ročníku 1776 (obr. 5). Je jen otázka, které falsum měl Cejnek na mysli.

Naopak již v roce 1765 se objevuje razba se závojem, ale ještě bez zn. mincmistra (Sch, Cej, Her, MN, VN i Eyp). Tedy po 18. srpnu 1765, kdy zemřel její manžel. Je poměrně vzácná (obr. 6), na rozdíl od skoro nejběžnějšího ročníku 1765 bez závoje.

obr. č. 5

obr. č. 6

Parametry porovnávaných mincí:

Originál (Ag 0,583) = váha 6,6 gr - tl. 1,3 mm (obr. 1, 3, 4, 6)

Falsum (Br postříběž.) = váha 7,2 gr - tl. 1,5 mm (obr. 2)

Odlitek (Br otřelý Ag) = váha 5,2 gr - tl. 1,15 mm (obr. 5)

Literatura:

- Sch Dr. Josef Scholz: Die österreichischen Conventions-Zwanziger, Numismatisch Zeitschrift Wien 1898
- Cej Josef Cejnek: Österreichische, Ungarische, Böhmisches und Schlesische Münzprägungenv. 1519-1954, Wien 1954.
- Her Ludwig Herinek: Österreichische Münzprägungen von 1740-1969, Wien 1970.
- MN Miloslav Nový: Mince Marie Terezie 1740-1780, Cheb 1978.
- VN Vlastislav Novotný: Mince Marie Terezie 1740-1780, Hodonín 2001.
- Eyp Tassilo Eypeltauer: Corpus Nummorum Regni Mariae Theresiae, Basel 1973.
- Miller August von Loehr, Victor Miller zu Aichholz, Eduard Holzmaier: Österreichische Münzprägungen 1519–1938, 2. Auflage Wien 1948

Vojtěch Brádle

Numismatické památky z Bílé věže I. (mince a papírová platidla)

Jednu z neodmyslitelných dominant centra Hradce Králové představuje renesanční Bílá věž. V roce 2013 bylo přistoupeno k její celkové opravě, při níž byla snesena vrcholová část. Podobně jako u mnoha jiných stavebních památek ukrývala její makovice pouzdra s materiálem, který zde byl v minulosti postupně ukládán. Za velkého zájmu veřejnosti a médií byly schránky otevřeny 18. dubna 2014 a následně byly vybrané předměty vystaveny v Muzeu východních Čech v Hradci Králové. Makovice Bílé věže obsahovala mj. bohatý soubor předmětů numismatické povahy a příbuzný materiál. Uloženy zde byly nejen nejrůznější mince, ale i papírová platidla, četné ražby medailového charakteru nebo vojenská vyznamenání. Tento příspěvek by měl část uvedeného materiálu představit, a to konkrétně mince a papírová platidla.

To, že do makovice byla vložena vybraná platidla, bylo zjištěno již v roce 1839, kdy věž prošla jednou z oprav. Podle zprávy z kroniky města tu měl být uložen tolar a několik menších stříbrných ražeb z období Karla VI. (1711–1740) (Gedenkbuch, 53; viz i *Domečka* 1929, 3). Umístěny sem byly spolu s dalšími předměty v roce 1729. Přestože pětici mincí Karla VI. jedno pouzdro nyní

obsahovalo, L. Domečka o nich hovořil jako o chybějících (*Domečka 1929*, 3). Snad jde pouze o určitou přesnost v jeho článku.

Mince vložené patrně v roce 1729

1. UHRY, Karel VI. (1711–1740), *Kremnice*, AR tolar 1729, Lit.: *Huszár 1979*, 242, č. 1604.
2. UHRY, Karel VI. (1711–1740), *Kremnice*, AR ½ tolar 1717, Lit.: *Huszár 1979*, 244, č. 1610.
3. UHRY, Karel VI. (1711–1740), *neur. mincovna*, AR ¾ tolar 1724, Lit.: *Huszár 1979*, 245, č. 1617.
4. TYROLY, Karel VI. (1711–1740), *Hall*, AR 6 krejcar 1729, Lit.: CNA V, 202.
5. TYROLY, Karel VI. (1711–1740), *Hall*, AR krejcar b. l. , Lit.: CNA V, 152.

Podstatně více předmětů numismatické povahy do makovice bylo vloženo v rámci opravy v roce 1839. Spolu s dárci je ve stručném přehledu popisuje tehdy pořízený seznam nesoucí datum 13. listopadu 1839. Mezi zmíněnými osobami nalezneme řadu královéhradeckých měšťanů, stejně jako zástupce církve, vč. sídelního biskupa Karla Boromejského Hanla z Kirchtreu, představitele úřadů či armády. Podle struktury dárců bychom mohli říci, že uvedení zde bylo, alespoň pro některé z nich, zjevně otázkou určité prestiže. Německy psaný seznam čítal původně 102 položek, které zmiňují 113 předmětů. Při některém pozdějším otevření makovice na něj byly česky dopsány tři další položky, představované dvojicí mincí a čtyřmi pečetěmi.

Bohužel v současnosti struktura materiálu danému seznamu plně neodpovídá. Už L. Domečka v roce 1929 poukázal na fakt, že tehdy chyběl blíže neurčený dukát s letopočtem 1839, a dále hovořil o zpřeházení části platidel, což podle jeho názoru dokládalo něčí snahu vybrat cennější zlaté peníze. Jinak zmiňuje, že pouzdro mělo obsahovat 107 mincí, papírových platidel, pamětních penězů a medailí, dělostřelecký záslužný kříž a čtveřici pečetí. Nejstarší měla být saská mince z roku 1535 (*Domečka 1929*, 3–4).

Při otevření příslušného pouzdra v roce 2014 se v něm nacházel plátěný pytlík se 115 předměty v původních papírových obalech a šesti dalšími z dodatečně doplněných položek. Podle očekávání chyběl dukát 1839 (na seznamu položka č. 8). Zároveň lze konstatovat, že ještě jedna mince byla zcela jistě v minulosti vyměněna, neboť místo neurčeného tolaru 1826 (na seznamu položka č. 72) byl vložen 6 krejcar 1834 ze Saska-Meiningenu. U několika dalších ražeb není výměna vyloučena, ale z obecného popisu některých položek to nelze potvrdit. Navíc je třeba brát v úvahu možné chybné zapsání autorem seznamu, kterému nemusely být všechny ražby známe.

V případě mincí pouzdro obsahovalo 69 kusů. Nejstarší mezi nimi byl saský schreckenberger b. l. (z let 1512–1523) z mincovny v Annabergu. Rovněž další mince z 16. století pochází ze Saska. K nim náleží L. Domečkou zmíněný tolar 1535 a také 1/2tolár 1583. Nejstarší minci domácí proveniencí představuje olomoucký krejcar 1631 Ferdinanda II. (1619–1637). Na opačné straně chronologického spektra stojí mince z 30. let 19. století, mezi nimiž nechybí ražby s letopočtem 1839 (tolár a 10 krejcar) Ferdinanda V. (1835–1848), které tak byly do makovice vloženy v roce svého vyražení.

Většina mincí pochází podle očekávání z habsburských zemí. Z jednotlivých panovníků jsou nejvíce zastoupeni František II. (I.) (1792–1835) s 15 ražbami a Marie Terezie (1740–1780) s devíti mincemi. Dále tu jsou doloženi již zmíněný Ferdinand II. – 1 ks, Leopold I. (1657–1705) – 4 ks, Karel VI. – 1 ks, Josef II. (1780–1790) – 1 ks a Ferdinand V. – 4 ks. Kromě ražeb habsburských panovníků do makovice byly vloženy např. různé mince německé, francouzské, italské nebo švýcarské proveniencí. Většina z nich byla vyražena v druhé polovině 18. a první třetině 19. století.

Mince vložené v roce 1839 (aktuální stav)

1. ČECHY, Leopold I. (1657–1705), *Praha*, AR 3 krejcar 1695, Lit.: *Halačka 2011a*, 647, č. 1425var.
2. ČECHY, Leopold I. (1657–1705), *Praha*, AR 3 krejcar 1696, Lit.: *Halačka 2011a*, 648, č. 1428?.
3. ČECHY, Marie Terezie (1740–1780), *Praha*, AR 3 krejcar 1750, Lit.: *Halačka 2011a*, 868–869, č. 1969.
4. ČECHY, Marie Terezie (1740–1780), *Praha*, AR krejcar 1759, Lit.: *Halačka 2011a*, 870, č. 1976.
5. ČECHY, Marie Terezie (1740–1780), *Praha*, AE grešle 1760, Lit.: *Halačka 2011a*, 873, č. 1982.
6. ČECHY, Josef II. (1780–1790), *Videň*, AE grešle 1782, Lit.: *MA 1948*, 284.
7. ČECHY, František II. (I.) (1792–1835), *Praha*, AR 7 krejcar 1802, Lit.: *Halačka 2011a*, 913, č. 2044.
8. ČECHY, František II. (I.) (1792–1835), *Praha*, AR 6 krejcar 1795, Lit.: *Halačka 2011a*, 913, č. 2045.
9. ČECHY, František II. (I.) (1792–1835), *Praha*, AE 6 krejcar 1800, Lit.: *Halačka 2011a*, 914, č. 2047.
10. ČECHY, Ferdinand V. (1835–1848), *Praha*, AR 20 krejcar 1838, Lit.: *Halačka 2011a*, 921, č. 2055.
11. ČECHY, Ferdinand V. (1835–1848), *Praha*, AR 10 krejcar 1839, Lit.: *Halačka 2011a*, 922, č. 2056.
12. MORAVA, Ferdinand II. (1619–1637), *Olomouc*, AR krejcar 1631, Lit.: *Halačka 2011*, 445, č. 945.
13. SLEZSKO, Leopold I. (1657–1705), *Vratislav*, AR 6 krejcar 1672, Lit.: *Halačka 2011a*, 709, č. 1606.
14. SLEZSKO, Leopold I. (1657–1705), *Opolí*, AR grešle 16(96?), Lit.: *Šůla 1976*, L3:R?.
15. SLEZSKO, pod Pruskem, Friedrich II. (1740–1786), *Vratislav*, AR krejcar 1777, Lit.: *Friedensburg – Seger 1901*, 19, č. 1153.
16. DOLNÍ RAKOUSY, Marie Terezie (1740–1780), *Videň*, AE krejcar 1763, Lit.: *MA 1948*, 264.
17. DOLNÍ RAKOUSY, František II. (I.) (1792–1835), *Videň*, AR 12 krejcar 1795, Lit.: *MA 1948*, 298.
- 18.–19. DOLNÍ RAKOUSY, František II. (I.) (1792–1835), *Videň*, AE 1/2 krejcar 1816, Lit.: *MA 1948*, 315.
- 20.–21. DOLNÍ RAKOUSY, František II. (I.) (1792–1835), *Videň*, AE 1/4 krejcar 1800, Lit.: *MA 1948*, 303.
22. DOLNÍ RAKOUSY, Ferdinand V. (1835–1848), *Videň*, AR tolar 1839, Lit.: *MA 1948*, 326.
23. DOLNÍ RAKOUSY, Ferdinand V. (1835–1848), *Videň*, AR 5 krejcar 1837, Lit.: *MA 1948*, 325.
24. UHRY, Karel VI. (1711–1740), *Kremnice*, pozlacený AR 30 krejcar 1740, Lit.: *Huszár 1979*, 246, č. 1625.
25. UHRY, Marie Terezie (1740–1780), *Kremnice*, AR 17 krejcar 1755, Lit.: *Huszár 1979*, 259, č. 1708.
26. UHRY, Marie Terezie (1740–1780), *Kremnice*, AR 15krejcar 1745, Lit.: *Huszár 1979*, 260, č. 1711a.

27. UHRY, Marie Terezie (1740–1780), *Kremnice*, AE poltura 1763, Lit.: *Huszár 1979*, 265, č. 1751.
28. UHRY, Marie Terezie (1740–1780), *Smolník*, AE poltura 1763, Lit.: *Huszár 1979*, 265, č. 1753.
29. UHRY, Marie Terezie (1740–1780), AE denár 176(3/5?), Lit.: *Huszár 1979*, 265–266, č. 1756.
30. UHRY, František II. (I.) (1792–1835), *Smolník*, AE ¼ krejcar 1816, Lit.: *Huszár 1979*, 298, č. 2072.
31. LOMBARDSKO-BENÁTSKO, František II. (I.) (1792–1835), *Benátky*, AR 1/4 lira 1822, Lit.: *MA 1948*, 318.
- 32.–33. LOMBARDSKO-BENÁTSKO, František II. (I.) (1792–1835), *Benátky*, AE 5 centesimi 1822, Lit.: *MA 1948*, 318.
34. LOMBARDSKO-BENÁTSKO, František II. (I.) (1792–1835), *Benátky*, AE centesimo 1822, Lit.: *MA 1948*, 318.
35. LOMBARDSKO-BENÁTSKO, František II. (I.) (1792–1835), *Milán*, AR ¼ lira 1823, Lit.: *MA 1948*, 318.
36. LOMBARDSKO-BENÁTSKO, František II. (I.) (1792–1835), *Milán*, AE centesimo 1822, Lit.: *MA 1948*, 318.
37. ANHALT-BERNBURG, Alexius Friedrich Christian (1796–1834), *Harzgerode*, AR zlatník (gulden) 1809, Lit.: *Mann 1907*, 157, č. 727.
38. BÁDENSKO, Karl Friedrich (1771–1811), AE krejcar 1807, Lit.: *KM 1980*, 579, č. 51.
39. PRUSKO, Friedrich II. (1740–1786), *Berlín*, AR 1/24 tolar 1783, Lit.: *KM 1993*, 400, č. 15.
40. PRUSKO, Friedrich II. (1740–1786), *Berlín*, AR 1/48 tolar 1773, Lit.: *KM 1993*, 399, č. 12a.
41. SASKO, Friedrich III., Jan a Jiří (1508–1525), *Annaberg*, AR schreckenberger b. l. (z let 1512–1523), Lit.: *Haupt 1974*, 209.
42. SASKO, Jan Friedrich a Jiří (1534–1539), *Annaberg*, AR tolar 1535, Lit.: *Haupt 1974*, 214.
43. SASKO, August (1553–1586), *Drážďany*, AR 1/2 tolar 1583, Lit.: *Haupt 1974*, 224.
44. SASKO, Friedrich August III. (I.) (1763–1827), *Drážďany*, AR 1/48 tolar 1807, Lit.: *Haupt 1974*, 253.
45. SASKO, Friedrich August III. (I.) (1763–1827), *Drážďany*, AR 1/48 tolar 1812, Lit.: *Haupt 1974*, 254.
46. SASKO, Friedrich August III. (I.) (1763–1827), *Drážďany*, AE 3 fenik 1804, Lit.: *Haupt 1974*, 253.
47. SASKO-MEININGEN, Bernhard II. (1821–1866), AR 6 krejcar 1834, Lit.: *KM 1980*, 720, č. 55.
48. VESTFÁLSKO, Hieronymus Napoleon (1807–1813), AR 2/3 tolar 1812, Lit.: *KM 1980*, 756, č. 9.
49. VÝCHODNÍ FRÍSKO, Friedrich II. (1740–1786), *Berlín*, AR 2 stuber 1773, Lit.: *KM 1993*, 295, č. 248.
50. VÝCHODNÍ PRUSKO, Friedrich Vilém III. (1797–1840), *Berlín*, AR 3 groš 1806, Lit.: *KM 1980*, 1566, č. 60.
51. POLSKO, Stanislav August (1764–1795), AE 3 groš (trojak) neč. l., Lit.: *Kopicki 1978*, ?.
52. POLSKO, pod Ruskem, Alexander I. (1801–1825), *Varšava*, AR 2 zlotý 1820, Lit.: *Kaim 1968*, 208, č. 433.

53. **POLSKO**, pod Ruskem, **Mikuláš I.** (1825–1855), *Varšava*, AR 10 groš 1835, Lit.: *Kaim 1968*, 210, č. 446.
54. **POLSKO**, pod Ruskem, **Mikuláš I.** (1825–1855), *Varšava*, AR 10 groš neč. l., Lit.: *Kaim 1968*, 210, jako č. 446.
55. **ITÁLIE**, **Napoleon** (1805–1814), *Milán*, AR lira 1810, Lit.: *CUDMI 1982*, 67, č. 85a.
56. **ITÁLIE**, **Napoleon** (1805–1814), *Milán*, AR 10 soldi 1811, Lit.: *CUDMI 1982*, 66, č. 68a.
57. **ITÁLIE**, **Napoleon** (1805–1814), *Milán*, AE soldo 1811, Lit.: *CUDMI 1982*, 64, č. 45a.
58. **PAPEŽSKÝ STÁT**, **Pius VII.** (1800–1823), AE baiocco 1802, Lit.: *Herlener 1974*, 130, č. 25.
59. **FRANCIE**, **Ludvík XVI.** (1774–1793), *Lille*, AE 2 fsol 1792, Lit.: *KM 1993*, 165, č. 89.10.
60. **FRANCIE**, **Ludvík XVI.** (1774–1793), *Paříž*, AE 12 deniers 1793, Lit.: *KM 1993*, 163, č. 88.1.
61. **FRANCIE**, **republika**, *Lyon*, AE sol 1793, Lit.: *KM 1993*, 164, č. 122.5.
62. **FRANCIE**, **Napoleon** (1804–1814), *Paříž*, AR 2 frank 1809, Lit.: *Poindessault – Mey – Neubecker 1978*, 119, č. 60.
63. **ŠTRASBURG**, město, AE decime 1815, Lit.: *Poindessault – Mey – Neubecker 1978*, 182, č. 99.
64. **ŘECKO**, **Otto I.** (1832–1862), AR drachma 1832, Lit.: *KM 1980*, 839, č. 12.
65. Švýcarsko, **GRAUBÜNDEN**, kanton, AR ½ batzen 1820, Lit.: *HMZK 1972*, 159.
66. Švýcarsko, **ST. GALLEN**, opatství, **Beda Angehrn von Hagenwyl** (1767–1796), AR 20 krejcar 1774, Lit.: *KM 1993*, 916, č. 24.
67. Švýcarsko, **TICINO**, kanton, AR 3 soldi 1835, Lit.: *HMZK 1972*, 169.
68. Švýcarsko, **ZÜRICH**, kanton, AR 10 batzen 1812, Lit.: *HMZK 1972*, 28.
69. **ŠVÉDSKO**, **Karl XI.** (1660–1697), AR 2 marka 1665, Lit.: *KM 1996*, 1029, č. 171.2.

V menší míře byla v roce 1839 do makovice vložena papírová platidla. Výše zmíněný plátěný pytlík obsahoval osm platidel, z nichž pět představují bankocetle Františka II. (I.) z let 1800 a 1806 a tři zbylá pochází z Francie. Kromě těchto peněz byla zvláště uložena ještě jedna Františkova bankocetle 5. emise v hodnotě jeden zlatý.

Papírová platidla vložená v roce 1839

- 1.–2. **RAKOUSKO**, **František II.** (I.) (1792–1835), bankocetle 5. emise (Wiener-Stadt-Banco-Zettel), zlatý 1. 1. 1800, Lit.: *Sém 1977*, 20, č. 27.
- 3.–4. **RAKOUSKO**, **František II.** (I.) (1792–1835), bankocetle 5. emise (Wiener-Stadt-Banco-Zettel), 2zlatý 1. 1. 1800, Lit.: *Sém 1977*, 21, č. 28.
5. **RAKOUSKO**, **František II.** (I.) (1792–1835), bankocetle 5. emise (Wiener-Stadt-Banco-Zettel), 5zlatý 1. 1. 1800, Lit.: *Sém 1977*, 21, č. 29.
6. **RAKOUSKO**, **František II.** (I.) (1792–1835), bankocetle 6. emise (Wiener-Stadt-Banco-Zettel), 5zlatý 1. 6. 1806, Lit.: *Sém 1977*, 24, č. 36.
7. **FRANCIE**, **Ludvík XVI.** (1774–1793), 10 livres 24. 10. 1792, Lit.: *SCWPM 1986*, 437, č. A66.
8. **FRANCIE**, **Ludvík XVI.** (1774–1793), 25 livres 24. 10. 1792, Lit.: *SCWPM 1986*, 437, č. A67.
9. **FRANCIE**, **republika**, 100 frank (7. 1. 1795), Lit.: *SCWPM 1986*, 438, č. A78.

O další předměty byla makovice obohacena po vzniku Československa za první republiky. Ovšem v tomto případě nešlo o nijak významný přírůstek, neboť sem bylo vloženo jen osm drobných mincí a dvě utržené totožné poloviny československé koruny z roku 1919. Z pohledu sběratele československých mincí může být zajímavé snad pouze to, že mezi haléřovými nominály se objevil méně častý 5haléř 1926.

Mince a papírová platidla vložená za první republiky

1. **RAKOUSKO-UHERSKO, František Josef I.** (1848–1916), *Kremnice*, 2haléř 1915, Lit.: *MA 1948*, 351.
2. **RAKOUSKO-UHERSKO, František Josef I.** (1848–1916), *Kremnice*, haléř 1902, Lit.: *MA 1948*, 349.
3. **RAKOUSKO-UHERSKO, Karel I.** (1916–1918), *Videň*, 2haléř 1918, Lit.: *MA 1948*, 352.
4. **ČESKOSLOVENSKO**, *Kremnice*, 50haléř 1922, Lit.: *Jízdný – Štrait 1992*, 63, č. 6.
5. **ČESKOSLOVENSKO**, *Kremnice*, 10haléř 1927, Lit.: *Jízdný – Štrait 1992*, 60, č. 3.
6. **ČESKOSLOVENSKO**, *Kremnice*, 5haléř 1926, Lit.: *Jízdný – Štrait 1992*, 58, č. 2.
7. **ČESKOSLOVENSKO**, *Kremnice*, 2haléř 1923, Lit.: *Jízdný – Štrait 1992*, 57, č. 1.
8. **ČESKOSLOVENSKO**, *Kremnice*, 2haléř 1924, Lit.: *Jízdný – Štrait 1992*, 57, č. 1.
- 9.–10. **ČESKOSLOVENSKO**, koruna 15. 4. 1919, Lit.: *Sém 1977*, 97–99, č. 206.

Prameny:

Gedenkbuch der königlichen Leibgeding-Kreis- und Festung-Stadt Königgrätz vom Anbeginn des Jahres unseres Erlösers 1836, Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Hradec Králové – městský úřad, inv. č. 515, kniha č. 226.

Literatura:

- CNA V*: Jungwirth, H. 1975: Corpus Nummorum Austriacorum. Band V. Leopold I. – Karl VI. (1657–1740). Wien.
- CUDMI 1982*: Catalogo unificato delle monete italiane. Edizione 1983. Torino.
- Domečka, L. 1929*: Co tajila v sobě makovice na Bílé věži v Hradci Králové. Kraj královéhradecký 20, č. 61 z 14. 9. 1929, 2–4.
- Friedensburg, F. – Seger, H. 1901*: Schlesiens Münzen und Medaillen der neueren Zeit. Breslau.
- Halačka, I. 2011*: Vládní mince zemí Koruny české 1526–1856. Díl I. Brno.
- *2011a*: Vládní mince zemí Koruny české 1526–1856. Díl II. Brno.
- Haupt, W. 1974*: Sächsische Münzkunde. Text. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege. Beiheft 10. Berlin.
- Herkner, N. 1974*: Die Münzen des Kirchenstaates. Benedikt XIV. bis Pius IX. 1740–1870. Berlin.
- HMZK 1972*: HMZ Katalog. Schweiz Liechtenstein. 15. Jahrhundert bis Gegenwart. Hilterfingen.
- Huszár, L. 1979*: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute. Budapest – München.
- Jízdný, M. – Štrait, J. 1992*: Katalog mincí Československa. Hradec Králové.
- Kaim, R. 1968*: Russische Numismatik. Ein Handbuch und Typenkatalog von Peter dem Großen bis zur Gegenwart. Braunschweig.
- KM 1980*: Krause, Ch. L. – Mishler, C. 1980: Standard Catalog of World Coins. Iola.
- *1993*: Krause, Ch. L. – Mishler, C. 1993: Standard Catalog of World Coins. 1701–1800. Iola.

– 1996: Krause, Ch. L. – Mishler, C. 1996: Standard Catalog of World Coins. 1601–1700. Iola.

Kopicki, E. 1978: Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historycznie z Polską związanych 1632–1795. Tom III. Warszawa.

MA 1948: Miller zu Aichholz, V. – Loehr, A. – Holzmair, E. 1948: Österreichische Münzprägungen 1519–1938. Wien.

Mann, J. 1907: Anhaltische Münzen und Medaillen vom Ende des XV. Jahrhunderts bis 1906. Hannover.

Poindessault, B. – Mey, J. d. – Neubecker, O. 1978: Münzkatalog Frankreich von 1793 bis heute. München.

SCWPM 1986: Pick, A. 1986: Standard Catalog of World Paper Money. Fifth Edition. Volume Two. General Issues. Iola – München.

Sém, J. 1977: Papirové peníze na území Československa 1762–1975. Hradec Králové.

Šůla, J. 1976: Příspěvek k problematice variant ornamentů slezských grešlí Leopolda I. Numismatické listy 31, 45–55.

Bílá věž před opravou

oprava horní části věže s makovíci

již opravená Bílá věž

Martin Foukal

Rakouská psí známka Neiderösterreich 1899 - odchylky

Při porovnávání dvou zdánlivě stejných rakouských psích známek NIEDERÖSTERREICH 1899 jsem zjistil drobné odchylky razidel.

Popis psích známek:

Líc: Plocha rozdělena do třech polí - v horní letopočet 1899, v prostřední vyraženo evidenční číslo, ve spodní dvouřádkově NIEDER / ÖSTERREICH. Při okraji obvoдек.

Rub: Hlava psa, při okraji obvoдек.

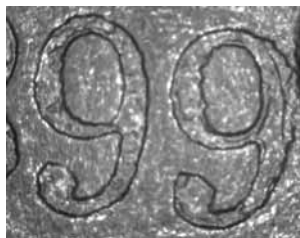
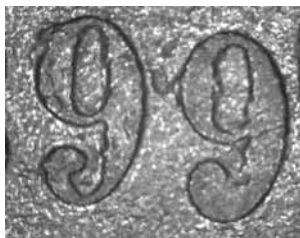
Parametry: výška x šířka 36 x 35,5 mm, hmotnost 6,05 g (ev. č. 39670); výška x šířka 36,4 x 33,7 mm, hmotnost 5,88 g (ev. č. 104639), obě mosaz s povrchovou náleзовou patinou.

Psí známka s nižším evidenčním číslem (č. 39670) má číslice letopočtu úzká a vysoká 3,7 mm, výška písmen textu je 3,0 mm; psí známka s vyšším evidenčním číslem (č. 104639) má číslice letopočtu široká a vysoká 4,0 mm, výška písmen textu je 2,7 mm. Na první pohled nejjřetelnější rozdíly jsou v kresbě číslice 9 v letopočtu. Rubní strana je u obou známek stejná. Poněvadž kvalita těchto dvou psích známek není ideální, hmotnost zmíněných kusů oproti jiným se může značně lišit.

Rakouská spolková země „Dolní Rakousko“ v době R-U monarchie a následně i v době 1. Rakouské republiky a poté až do r. 1938 vydávala psí známky pro celý region stejně, pouze velká města měla psí známky samostatné. Proto tyto známky mají tak vysoká evidenční čísla. Tudíž lze předpokládat, že ještě během roku bylo potřeba doobjednat u výrobce další psí známky. Výrobce objednávku splnil, ale poněvadž původní razidla již neměl, musel vyrobit nová. Drobných rozdílů v kresbě známky si buď nevšiml, nebo je nepovažoval za důležité. Je pravděpodobné, že situace v roce 1899 nebyla ojedinělá, možná to byla běžná praxe. Proto je docela možné, že i u jiných ročníků psích známek Dolního Rakouska nalezneme rozdíly jako zde.

Pozn. autora: Stejný článek vyšel v angličtině ve zkrácené verzi v USA ve čtvrtletníku ISALC „Paw Prints“, Vol. 39#1 (2015), str. 6

SBĚRATELSKÉ ZPRÁVY HK č. 141, informační bulletin

ISSN 0231-9500

Vydává Česká numismatická společnost, pobočka v Hradci Králové. Časopis vychází jako bezplatná a nedílná příloha aukčního katalogu ČNS pobočky v Hradci Králové, neprochází jazykovou kontrolou.

www.cns-hk.sweb.cz e-mailová adresa: cns-hk@seznam.cz

Redakční komise SZ: Martin Foukal (marfou@atlas.cz),

Faris Awwad (awwad@seznam.cz). Tisk: K&A advertising (ka@iol.cz)

Náklad 900 výtisků. Do tisku předáno v červenci 2015.